

James Houston

RUGĂCIUNEA

prietenia care ne transformă

Traducere de Dana Hahn

roua

Redactare: Mirela DeLong
Corectură: Diana Adamek
Copertă: Samuel Stringer
Tehnoredactare: Samuel Stringer

Publicată inițial de Lion Publishing plc, Oxford, England, și
Albatross Books Pty LTD, Sutherland, NSW Australia, cu titlul:
Prayer: The Transforming Friendship
©1989 James Houston

Tradusă și tipărită cu acordul editurii Regent Publishing,
5800 University Blvd., Vancouver, B.C., Canada V6T 2E4

Drepturile în limba română:
©2019 Editura roua, Oradea

Editura roua, Oradea
Bd. Dacia 31, Oradea 410464
email: edituraroua@gmail.com
roua este un imprint al Editurii roua, PFA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Houston, James

Rugăciunea : prietenia care ne transformă / James Houston ;
trad. de Dana Hahn. - Oradea : Roua, 2019
ISBN 978-606-94694-4-6

I. Hahn, Dana (trad.)

Cuprins

Partea întâi Fără rugăciune

1	Fără rugăciune, într-o lume ostilă	13
2	În luptă cu rugăciunea	29
3	Să depășim obstacolele din calea rugăciunii	49
4	Să intrăm în rugăciune	63

Partea a II-a Să explorăm teritoriul biblic

5	Să explorăm rugăciunea din Vechiul Testament	87
6	Să practicăm și noi rugăciunea biblică	113
7	Duhul Sfânt, prietenul care ne transformă	135

Partea a treia Să pătrundem în inima lui Dumnezeu

8	Prietenia cu Isus Hristos	163
9	Aprofundata prietenie a Tatălui și Fiului	187
10	Prietenia din sânul Sfintei Treimi	215

Partea a IV-a Rugăciunea în comunitatea lui Dumnezeu

11	Viața de rugăciune și prietenie a apostolului Pavel	247
12	Rugăciunea prietenilor lui Dumnezeu	271
13	Comunitatea rugăciunii	301
14	Să ne rugăm împreună	331

	Bibliografie	349

PARTEA ÎNTÂI

Fără rugăciune

CAPITOLUL 1

Fără rugăciune, într-o lume ostilă

*Află ușa inimii tale și vei descoperi
că ea este ușa Împărăției lui Dumnezeu.*

Sf. Ioan Gură de Aur

De ce încă o carte despre rugăciune, când deja există, literalmente, sute de cărți tipărite? Răspunsul constă în faptul că absența rugăciunii este atât de caracteristică lumii de azi, încât sunt necesare mai multe moduri de abordare a rugăciunii. Pe de altă parte, ca semn pozitiv, există o cerere crescândă de cărți de rugăciune, ceea ce arată că mulți oameni ai zilelor noastre sunt însetați după o comuniune mai profundă cu Dumnezeu, prin rugăciune.

Între nevoia noastră de relații interumane profunde și nevoia de intimitate cu Dumnezeu există o strânsă legătură. Fiecare din aceste dimensiuni (relația noastră cu oamenii și cea cu Dumnezeu) o consolidează pe cealaltă. Noi ne mișcăm dinspre dimensiunea orizontală spre cea verticală și invers, într-o interacțiune constantă a prieteniei cu rugăciunea și a rugăciunii cu prietenia. Fiecare dimensiune o afectează profund pe cealaltă. Dacă ne este greu să stabilim relații trainice

cu cei din jur, pe care îi vedem, atunci ne va fi și mai greu să ne atașăm în profunzime de Dumnezeu pe care nu Îl vedem. Sau, altfel spus, nu putem pretinde că avem o bună relație de rugăciune cu Dumnezeu, atâta timp cât relațiile noastre cu semenii sunt la pământ.

Mulți oameni trăiesc în zilele noastre fără prieteni și fără Dumnezeu. Poate de aceea, în societatea noastră, psihoterapeuții (numiți adesea „prieteni plătiți”) au dobândit un statut de pseudo-dumnezei. Aproape fără excepție, starea noastră de oameni răniți este rezultatul unor relații șubrede sau nepotrivite. Experiența universală a neamului omenesc arată că suntem făcuți pentru a avea relații. Avem nevoie unii de alții și, cu toate acestea, ne rănim cu atâta ușurință unii pe alții.

Doi vagabonzi

Piesa lui Samuel Becket, *Așteptându-l pe Godot*, prezintă această imagine cu două tăișuri a relațiilor: avem nevoie de ele și, totuși, le distrugem. Doi vagabonzi cu nume bizare, Vladimir și Estragon, stau și așteaptă într-un loc părăsit, lângă un copac uscat. Așteptând, ei devin tot mai nesiguri de faptul că așteaptă în locul potrivit și în ziua potrivită. Așa cum se întâmplă și în cazul multor oameni care se roagă, ei nu sunt siguri dacă ceea ce fac este bine și nici dacă vor primi vreun răspuns.

„Godot” este cel pe care îl așteaptă cei doi vagabonzi, dar ei nu mai știu nici măcar dacă acesta este adevăratul său nume. O fi el oare Dumnezeu sau acest Godot este o nouă înșelătorie pe care o au de înfruntat? Cine știe! Așa că stau și așteaptă, ba sperând, ba temându-se că vor fi dezamăgiți. Adânc în sinea lor însă, ei știu că dacă vine Godot, asta ar însemna un punct de cotitură în viața lor. Poate că asta ar fi trebuit să caute toată viața lor.

Tot așa este și cu rugăciunea. În situații disperate, este foarte firesc să strigăm către Dumnezeu după ajutor. Totodată, la un nivel mai adânc, simțim că asta este ceea ce am fost mențiți să avem: comuniune cu Dumnezeu, care să ne scape de neca-

zuri, să ne călăuzească și să ne lumineze. Așa că vagabonzii continuă să aștepte. Vidul din viața lor e rezumat în frustrarea lui Estragon atunci când exclamă: „Nu se întâmplă nimic! Nu vine nimeni! Nu pleacă nimeni! Este îngrozitor!”

Deoarece viața lor e lipsită de conținut, ei încep să se îndoiască până și de propria existență. Sentimentul lor de nesiguranță și necredință începe să afecteze și relația dintre ei. La un moment dat, Vladimir îl trezește pe Estragon, pentru că se simte singur. Asta îl supără pe Estragon, dar acum, odată trezit, începe să-i povestească lui Vladimir ce a visat. Vladimir însă nu vrea să asculte. Plin de disperare, Estragon strigă: „Cui să-i împărtășesc visele mele secrete, dacă nu ție?” „Lasă-le să rămână secrete. Știi că nu le suport”, răspunde Vladimir.

Mai târziu, cu o oarecare duiosie, Vladimir încearcă să-și îmbuneze prietenul și să-l îmbrățișeze.

„Nu mă atinge!” țipă Estragon. „Nu-mi pune întrebări! Stai cu mine!”

Astfel, ambele personaje au nevoie disperată de prietenie, dar nu sunt în stare nici să o ofere, nici să o primească. Și cum Godot nu se mai ivește, el rămâne un confuz semn de întrebare nesoluționat.

Poate că așa este și nesiguranța rugăciunilor și relațiilor noastre. Dacă nu avem convingerea că rugăciunile noastre răzbat dincolo de tavan și dacă relațiile noastre interumane sunt superficiale, atunci ne putem întreba imediat ce realitate există oare în viața noastră. Acestea sunt situațiile în care, pentru a-i împiedica pe ceilalți să ne vadă slăbiciunile și confuzia, începem să purtăm măști.

„Ce mai faci?”

„Bine, mulțumesc!”

Și, de fapt, inima ne este frântă.

Doi prieteni

În contrast cu disperarea din *Așteptându-l pe Godot*, iată istoria care stă la originea faimoasei gravuri „Mâini rugătoare,” a lui

Albrecht Dürer. Se spune că pe la anul 1490 trăiau doi tineri artiști săraci, care erau și foarte buni prieteni. Albrecht Dürer și Franz Knigstein erau foarte săraci și nevoiți să lucreze pentru a-și asigura existența, ocupându-se de formarea lor artistică în timpul liber. Munca manuală pe care o efectuau îi solicita însă foarte mult și nu mai apucau să învețe.

În cele din urmă, aproape desperați, au hotărât să tragă la sorți pentru a decide care din ei să continue să lucreze ca să-l poată întreține pe celălalt la școala de artă. Albrecht a câștigat, așa că a plecat să învețe de la cei mai de seamă artiști ai vremii, în timp ce Franz a rămas să lucreze, trudind pentru amândoi.

După un timp, Albrecht s-a întors să-și înlocuiască prietenul. Cum devenise deja un artist de succes, acum îl putea trimite și el pe Franz la școală. Dar, spre groaza lui, Albrecht a constatat că istovitoarea muncă a distrus mâinile lui Franz pentru totdeauna. Franz nu mai putea fi niciodată un artist. El își sacrificase cariera artistică de dragul prietenului său.

Într-o zi, Albrecht l-a găsit pe Franz în genunchi, cu mâinile împreunate în rugăciune, niște mâini noduroase, dar închinat lui Dumnezeu într-un sacrificiu plin de dragoste. Îndată, Dürer a schițat acest moment și a creat un simbol pentru semnificația rugăciunii. De atunci încolo, rugăciunea de mijlocire simbolizată de această gravură ne reamintește că rugăciunea și prietenia sunt de nedespărțit. Cel căruia ne rugăm are mâinile străpunse de dragul nostru.

De ce a murit rugăciunea?

În zilele noastre, există o conștiință crescândă a faptului că viața modernă ignoră valorile de grup, de comunitate, înlocuindu-le cu o puternică înclinație spre egoism și narcisism. Această evoluție nu este deloc surprinzătoare. Generația noastră a crescut cu mentalitatea că „împlinirea de sine“ este leacul tuturor problemelor noastre. O astfel de convingere ne îmboldește să devenim cu toții un fel de Robinson Crusoe, trăind fiecare în paradisul insulei sale pustii, conform pro-

priilor sale fantezii. Când familia se destramă într-o cultură a divorțului și când domină generația „eului“, atunci nu mai e mult până la destrămarea completă a valorilor de grup. Lipsa de rugăciune nu este decât o parte a tabloului complex al vieții moderne, a fenomenului de a fi singur în mulțime.

Una dintre cărțile de mare succes de la sfârșitul secolului al XVII-lea a fost *Datoria oricărui om*.^{*} Astăzi, ea nu ar fi o carte de top, pentru că sistemul nostru de gândire pune accentul pe „drepturile omului“. Dusă la extrem, această tendință modernă sfârșește în urmărirea propriului interes, prin carierism, sexism sau chiar profesionalism.

Multe dintre valorile perene care fac ca omul să fie om sunt declarate dușmani ai noștri. Respingând adevărul, frumosul, bunătatea, familia, comunitatea, prietenia și infinita semnificație a vieții umane, aducem consecințe catastrofale asupra noastră. Dacă Dumnezeu ne-a creat după chipul Său, ca să fim asemenea Lui, atunci fiecare om are o valoare inestimabilă. C. S. Lewis, cugetând la această posibilitate înmărmuritoare, a făcut următoarea remarcă celebră:

Nu există oameni de rând. Niciodată nu ai stat de vorbă cu un simplu muritor.

După cum luna reflectă lumina soarelui, tot așa și demnitatea umanității noastre este o reflectare a dragostei și măreției lui Dumnezeu. Dacă însă Dumnezeu e mort, cum spune filosoful Nietzsche, atunci totul e permisibil. „Nimic nu e adevărat, totul e permis.“ În acest moment moare și umanitatea noastră.

În ultimă instanță, a trăi fără rugăciune înseamnă a nu crede în Dumnezeu și a pierde astfel cele mai importante valori umane: credința, speranța și dragostea. Viața fără rugăciune este rezultatul mersului la culcare cu toate atitudinile unei societăți seculare moderne. Poate că Noul Testament ni

^{*} Titlul original: *The Whole Duty of Man* (engl.). Lucrare anglicană, publicată prima dată în 1658, autorul fiind anonim. Titlul este inspirat din Eclesiastul 12:13 (n.t.).

PARTEA A II-A

Să explorăm teritoriul biblic

Să explorăm rugăciunea din Vechiul Testament

Omul care îl cunoaște pe Dumnezeu îi aude pașii în iureșul evenimentelor zilnice, îl zărește aproape, gata să-l sară în ajutor, și îl aude răspunzând rugăciunii printr-o mulțime de întâmplări aparent mărunte și neînsemnate, pe când un alt om ar putea vorbi doar despre o remarcabilă coincidență, despre o uimitoare întâmplare sau despre o neobișnuită întorsătură a lucrurilor. Iată de ce perioadele de timp în care viața de credință e puternică, iar oamenii se lasă entuziași în voia lui Dumnezeu sunt, de asemenea, perioade de timp bogate în miracole.

Walter Eichrodt

Rugăciunea este mai largă decât lumea, mai adâncă decât inima și mai veche decât originea omenirii, deoarece ea izvorăște din însuși caracterul lui Dumnezeu. Posibilitățile ei sunt nemărginite, deci explorarea ei de către noi poate fi foarte vastă. Felul simplu în care unii oameni în experiența lor spirituală declară că „au găsit“, nu face decât să ne arate și mai clar taina rugăciunii și taina acestui Dumnezeu care Își dorește fierbinte

prietenia cu noi.

Noi trăim niște vremuri în care omenirea a devenit un gigant din punct de vedere tehnologic, dar un pigmeu din punct de vedere moral. Am ajuns să ne temem de cunoștințele și priceperea noastră. Am devenit conștienți chiar și de faptul că avem nevoie de ceva mai mult decât de o simplă psihoterapie pentru ordonarea emoțiilor noastre confuze. Dorința noastră de cunoaștere trebuie să își aibă locul în contextul mai amplu al „cunoașterii lui Dumnezeu“. El este singurul în măsură să ne arate locul pe care trebuie să îl ocupe cunoașterea în viața omului.

Aici ne poate ajuta Vechiul Testament. Cultura și concepția noastră despre viață sunt, desigur, foarte diferite de străvechiul Orient Apropiat al Vechiului Testament. Dar, în esență, noi am rămas aceiași, în nevoia noastră neschimbată de tovărășie și prietenie cu Dumnezeu. Explorarea universului rugăciunii din Vechiul Testament este un mijloc eficace de a ne descoperi rădăcinile, lucru care ne ajută să dobândim o perspectivă mai largă asupra plenitudinii de care ne putem bucura în relația noastră cu Dumnezeu.

O nouă lume a rugăciunii

A te ruga înseamnă a declara loialitate unei realități spirituale de dincolo de sfera propriului efort și a controlului uman. Rugăciunea poate fi idolatră, o închinare la dumnezei falși. Asta se poate întâmpla atunci când nevoile noastre emoționale se denaturează și noi încercăm să-i manipulăm și să-i controlăm pe ceilalți. Deci, când vorbim despre rugăciune, trebuie să stabilim la ce ne referim, raportând-o la caracterul lui Dumnezeu Însuși.

Dacă refuzăm să abordăm rugăciunea prin prisma caracterului lui Dumnezeu, atunci propria noastră gândire devine factorul decisiv din viața noastră. Din punct de vedere cultural, exact asta ni s-a întâmplat. Filosoful René Descartes a presupus că rațiunea umană poate pune sub semnul întrebării

toată realitatea existentă și această abordare a lui ne-a condus spre întinericul raționalismului modern.

Același lucru s-a petrecut și în istoria căderii din Geneza, capitolul 3. Adam și Eva au căutat să rivalizeze cu puterile cunoașterii deținute de Dumnezeu. Simbolul acestui fapt apare atunci când ei întind mâna după fructul interzis al cunoașterii binelui și răului, căutând cunoașterea în afara relației lor cu Dumnezeu. Astfel, faptul că ne rugăm unor dumnezei falși sau că nu ne rugăm singurului Dumnezeu adevărat, sunt amândouă o expresie a păcatului și a căderii noastre.

William Golding este un romancier modern care face aluzie la posibilele semnificații ale acestei stări de lucruri. Romanul său, *Moștenitorii*, reprezintă o respingere satirică a optimismului evoluționist, teoria conform căreia specia umană progresa continuu spre o formă de viață tot mai avansată. Golding răstoarnă această idee, ducându-ne înapoi în epoca Omului de Neanderthal (presupus a fi trăit acum 100 000 de ani). Neanderthalii sunt zugrăviți ca fiind mult mai aproape de Grădina Edenului decât noi. Ei sunt blânzi, prietenoși și inocenți, trăind aproape de misterele vieții. Ei nu prea înțeleg principiul cauzei și efectului, dar asta îi predispune spre o imaginație aproape copilărească, cu un dezvoltat sentiment de uimire și respect față de viață.

În carte, Neanderthalii nu sunt cu totul inocenți. Ei au gânduri și practici păcătoase. Specia *Homo sapiens* este însă mult mai rea, trăind „fără reprezentări“. Ei nu sunt conștienți de misterele care-i înconjoară și nu reacționează la ele. În schimb, sunt lăudăroși, conștienți de forța lor intelectuală. Crearea de către ei a limbajului le întărește sentimentul de vinovăție, neliniște și frică de ceilalți, iar, în cele din urmă, se ridică plini de mânie împotriva Neanderthalilor și îi distrug.

Vechiul Testament nu speculează în acest fel despre căderea speciei umane pentru că a mâncat din pomul cunoașterii binelui și răului. Dar de nenumărate ori este accentuat faptul că recunoașterea statutului de domn al lui Dumnezeu stă la baza oricărei închinări adevărate. Dacă rugăciunea nu Îl

A doua realitate implicată este aceea că rugăciunea nu poate fi separată de tradițiile istorice inițiate și urmate de către creștinii din trecut în prietenia lor cu Dumnezeu. Uitându-ne la standardul lor înalt de credință și devoțiune, ne putem ridica deasupra prejudecăților și punctelor oarbe ale culturii noastre, devenind tot mai conștienți de limitele veacului nostru. Putem învăța să luăm rugăciunea mult mai în serios, renunțând la sentimentul de autocomplacere, atât de caracteristic culturii noastre.

Până nu citim *Confesiunile* lui Augustin, s-ar prea putea să nu avem habar de onestitatea pe care o putem exprima înaintea lui Dumnezeu. Până nu citim scrierile Terezei de Ávila, s-ar putea să nu apreciem îndeajuns dragostea pasionată pe care o putem cultiva pentru Hristos, în viața noastră de rugăciune. Până ce nu citim scrierile devoționale ale misticilor medievali, putem rămâne complet inconștienți de adâncimile vieții de contemplație.

Dacă experiențelor noastre emoționale cu Dumnezeu le lipsesc simțul istoric și înțelegerea corectă a Bibliei, ele ne pot îndepărta cu ușurință de adevăr. Pentru a avea stabilitate, avem nevoie și de o viață transformată, și de o bună cunoaștere a învățăturii și istoriei creștine. Având aceste două lumini călăuzitoare, nu trebuie să ne temem de aventura care ne așteaptă – o tot mai profundă viață de rugăciune.

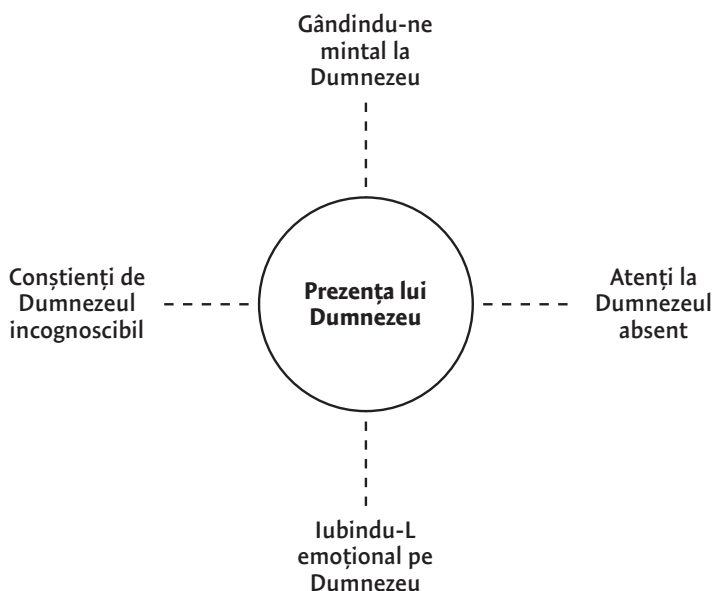
Există însă și un al treilea element care trebuie menționat când e vorba să practicăm comuniunea sfinților. Acest element este receptivitatea față de biserică din lumea întregă. Trebuie să fim la curent cu toate tradițiile creștine actuale, ca și cu cele din trecut.

Făcând aceasta, vom descoperi cât de bogată este experiența rugăciunii în comparație cu atitudinile pe care am fost învățați să le acceptăm. Totodată, vom fi provocați să acceptăm schimbări în modul nostru de înțelegere a rugăciunii și în viața noastră înaintea lui Dumnezeu. La fel cum o prietenie omenească nu poate fi niciodată statică, tot așa și relația noastră cu Dumnezeu în rugăciune nu poate să rămână pe loc, ca

o serie de obiceiuri neschimbate. O credință vie crește și se transformă pe măsură ce relația noastră cu Dumnezeu se dezvoltă.

A trăi în toate sferele rugăciunii

O serie de tradiții ale rugăciunii au marcat diferite perioade din istoria Bisericii. Aceste tradiții sau stiluri de închinare există încă și alcătuiesc experiența vie cu Dumnezeu a diferitelor grupări creștine. Aceste sfere diverse ale rugăciunii ne stau și nouă la dispoziție, în vederea creșterii noastre spirituale. Tradițiile de rugăciune sunt rezumate în prima diagramă.

După cum ne arată diagrama, noi abordăm prezența lui Dumnezeu cu mintea și cu inima, mai pregătiți mintal sau mai mișcați emoțional. De asemenea, putem fi atenți la Dumnezeu prin citirea Bibliei sau prin intermediul altor simboluri care să ne amintească de El. Vorbim despre „atenție”, deoarece, în absența Lui, avem nevoie de aduceri-aminte care să ne ajute

să-L descriem și să ne îndreptăm atenția asupra Lui – noi știm, cel puțin mintal, că El este întotdeauna cu noi.

Dar Îl experimentăm pe Dumnezeu și ca pe Cel incognoscibil, așa cum a constatat Moise, când norul L-a ascuns pe Dumnezeu de ochii altora. Atunci noi ne concentrăm în teamă și uimire pe marea taină a lui Dumnezeu. Paradoxal, atunci când percepem această mare taină, El pare să fie prezent alături de noi în modul cel mai intim cu putință.

Acum vom dezvolta diagrama, delimitând în cadrul ei patru cadrane diferite, reprezentând patru tipuri de rugăciune.

Începem cu practica rugăciunii verbale, în care ne folosim mintea cât mai intens și ne exprimăm „atenția“ față de Dumnezeu prin simbolica folosire a limbajului. Acest tip de rugăciune este cel mai caracteristic tradiției „reformată“. Rugăciunea meditativă este mai puțin articulată în cuvinte, deci are de-a face mai mult cu sentimentele decât cu mintea. Dar ambele

CAPITOLUL 14

Să ne rugăm împreună

Dacă până și căminul, adăpostul fiecărui om în furtuna vieții, nu oferă o siguranță solidă, ce să mai vorbim despre comunitatea civică? Cu cât o cetate este mai mare, cu atât sunt mai multe luptele juridice, civile și penale, și cu atât mai frecvente sunt răscoalele sălbatice și sângeroase, sau războaiele civile. Chiar și atunci când certurile încetează, nu există eliberare de teamă.

Cetatea lui Dumnezeu are însă o pace a sa, anume pacea cu Dumnezeu – în lumea aceasta, prin credință, iar în lumea ce va veni, prin viziune. Chiar și virtutea noastră în această viață, curată cum este pentru că urmărește adevărata țintă a binelui, constă mai mult în iertarea păcatelor decât în perfecțiunea vreunei virtuți. Mărturisește rugăciunea întregii Cetăți a lui Dumnezeu, străbătând pământul și strigând printre toți locuitorii: „Iartă-ne nouă greșelile noastre precum și noi iertăm greșiților noștri.“

Augustin

Ecologiștii sunt alarmați tot mai mult de marea deteriorare a pădurilor noastre tropicale, în special a celor din bazinul Amazonului. Pericolul pierderii atmosferei respirabile devine

tot mai amenințător. Tot astfel, pierderea vieții de comunitate afectează calitatea societății moderne. La fel ca plantele, oamenii au nevoie unii de alții. Noi trăim într-o rețea de relații interdependente, a cărei deteriorare împiedică promovarea unei ambianțe prielnice modului de viață uman.

Cine poartă vina acestei destrămări a comunității? Mobilitatea erei electronice? Ruptura dintre cămin și locul de muncă? Apariția orașelor gigantice, mai mari decât ar fi putut prevedea Augustin în *Cetatea lui Dumnezeu*? Iată cum diagnoza istorică a lui Augustin devine și mai profundă:

Cetatea omului, în ciuda vastei sale extinderi în lume și în ciuda adâncimii diferențelor dintre un loc și celălalt, este o singură comunitate. Adevărul este că legătura firii comune îi face pe toți oamenii una. Cu toate acestea, fiecare membru al acestei comunități este mânat de pasiunea de a-și urmări propriile scopuri. Din nefericire, obiectul acestor scopuri este de așa fel, încât nicio persoană (ca să nu mai zicem, comunitatea mondială) nu poate fi vreodată pe deplin satisfăcută. Motivul este faptul că nimic afară de Ființa Absolută nu poate satisface natura umană. Rezultatul este că cetatea omului continuă să fie într-o stare cronică de război civil.

Pentru a fi oameni ai rugăciunii, trebuie să fim deschiși față de Dumnezeu. Așa cum spunea Augustin, „nimic afară de Ființa Absolută nu poate satisface natura umană“. Un mod de viață materialist cu siguranță nu poate.

Rugăciunea este alegerea de a ne îndrepta spre prietenia lui Dumnezeu, de a ajunge dincolo de relațiile umane, la dragostea Lui.

Prietenia umană se transformă atunci când ne transformăm noi. După cum spunea Antoine de Saint-Exupéry: „a iubi nu înseamnă doar a ne privi unul pe celălalt, ci a privi amândoi în aceeași direcție.“ Când ne adunăm laolaltă pentru a ne întâlni cu Dumnezeu personal, a cărui har ne mișcă inimile

și ne determină să-L căutăm, suntem eliberați de egocentrism. Deci comunitatea este mai puternică atunci când urmărim cu toții să-L întâlnim pe Dumnezeu. Prietenii noastre devin profunde atunci când noi ne rugăm împreună. Experiența că Dumnezeu este un Dumnezeu personal ne consolidează personalitatea, ajutându-ne să prețuim importanța vitală a prieteniei, cu Dumnezeu și cu ceilalți.

Totuși, scopul primar al prieteniei sufletești nu este acela de a intensifica viața socială, ci de a cultiva prietenia cu Dumnezeu în creșterea vieții noastre spirituale. Dragostea față de Dumnezeu și cea față de aproapele, ceea ce Isus a numit porunca dublă, merg mână în mână. Aelred de Rievaulx a scris următoarele în introducerea tratatului său despre *Prietenia spirituală*, din secolul al XII-lea: „Aici suntem doi, noi doi; și sper că Hristos este al treilea.“ Cu alte cuvinte, experiența umană a prieteniei, ea însăși darul lui Hristos, ne va conduce la o prețuire și mai adâncă a ceea ce poate însemna prietenia de Dumnezeu. Prietenia este școala dragostei lui Dumnezeu. Cât de trist este, atunci, că omul căzut este un prieten atât de slab. Noi fie ne izolăm, fie ne lăsăm personalitatea absorbită de mulțime. Dar în ambele cazuri sfârșim în singurătate.

Iată ce spune Dietrich Bonhoeffer:

Fără Hristos, între Dumnezeu și om este vrajbă. Hristos a devenit Mijlocitorul și a făcut pace cu Dumnezeu și cu omul. Fără Hristos, noi nu L-am cunoaște pe Dumnezeu, nu am putea striga către El și nu am putea veni la El. Fără Hristos, nu l-am cunoaște nici pe fratele nostru, nici nu am putea veni la el. Calea este blocată de însuși eul nostru. Hristos ne-a deschis calea către Dumnezeu și către fratele nostru. Acum, creștinii pot trăi împreună în pace; ei se pot iubi și sluji unul pe altul; pot deveni una. Dar pot face asta numai prin Isus Hristos.

De aceea termenul de bază folosit în Noul Testament pentru comunitate este *koinonia*. Cuvântul înseamnă a împărtăși